

Зэхэсыгъом изэфэхьысыжъхэм уагъэрэзэнэу щыт

Урысые Федерацием экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ и Министерствэ дэжъ мы мафэхэм межведомственнэ зэхэсыгъо щыкIуагъ. Ащ иофшIэн хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, ыпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ министерствэм, компаниеу «Темыр Кавказым икурортхэм» зыфилорэм, Италием ипровинциеу Къыблэ Тирроль ялыкIохэр, инвесторхэр, нэмыкIхэри.

Адыгеим и Мыекьопэ район зеклон-рекреационнэ хэушъхьа-фыкIыгъэ экономическэ шъолъыр щыгъэпсыгъэнымкIэ непэ гъэхьагъэу щылэхэм, щыкIагъэу ыкIи гумэкIыгъоу къэуцухэрэм къызэрэуагъэу атегушылагъэх. Джащ фэдэу гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ федеральнэ программэу «Урысыем и Къыблэ» къыдихэлъытагъэу зеклоном епхыгъэ инженернэ инфраструктурэм ипсэуалэхэм яшлын ухыжыгъэнымкIэ Ioфхэм язытет зыфэдэр, ащкIэ гухэлъэу щылэхэр Ioфыгъо шъхьалэу зэхэсыгъом къышIалэтыгъ. Ioфтхьабзэр зэрэкIуагъэм, федеральнэ структурэхэм, компаниеу «Темыр Кавказым икурортхэм» апащхьэ къацагъэуцугъэ Ioфыгъохэр ыкIи предложенихэр зыфэдагъэхэм, зэфэхьысыжъхэм къагъэушIагъ AP-м ивице-премьерэу Владимир Петровыр.

Ащ къызэриуагъэмкIэ, программэу «Урысыем и Къыблэ» къыдихэлъытагъэу 2013-рэ илъэсым къыщегъэжъагъэу зеклоном инженернэ инфраструктурэ ипсэуалэхэм яшлын республи-

кэм сомэ миллиарди 2,7-м ехъу щыпэлъагъэхьагъ. Ащ ишIуагъэкIэ тишъолъыр зыщызыгъэпсэ-фырэ цIыфхэм япчъагъэ хэпшыкIэу хэхьагъ. Ау мыщ фэдэ гъэхьагъэхэр щылэх нахь мышIэми, щыкIагъэхэри мымакIэу къыкьокIых. Ахэм зэу ащыщ мылькур республикэм икьоу къызэрэлэклэмыхьэрэм къыхэкIыкIэ зеклоном ипсэуалэу ашлынхэ фэягъэхэм ащышхэр къызэрэзэтеуцагъэхэр.

— Зэхэсыгъом Адыгеим упчIэу къышилэтыгъэхэм мэхьанэшхо зэрIэр УФ-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ и Министерствэ, компаниеу «Темыр Кавказым икурортхэм» япащэхэми зэрэзэхашIагъэр тигуапэ. Джащ фэдэу ЮНЕСКО-м ыпъэныкьокIэ къэуцурэ гумэкIыгъохэм ядэгъэзыжъын джырэ уахтэ тызэгъусэу Ioф дэтэшIэ. Зегурылоныгъэ ыкIи зыкIыныгъэ тазыфагу ипъы хуэгъу сэлъытэ — тэркIэ ар зэкIэмэ анахь шъхьал, — къылуагъ зэхэсыгъом изэфэхьысыжъхэр къышIызэ В.Петровым.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

КIэлэцIыкIухэм шъуафэсакъ

Цыфэу дунаим тетыр зэкIэ гъогум щэзекIо: зыхэр лъэсрыкIох, адрэхэр автотранспортым иводителых. Нэбгырэ пэпчъ изекIуакIэ елбыхыгъэ ежъми гъогум къыдытетхэми ящынэгъончъагъэ къызэриухъумэщтыр. Ныбжыым емылбыхыгъэу гъогурькIоным ишапхъэхэр зэкIэми дгъэцэкIэнхэ, шъхьэклафэ зыфэтшыжъын фае.

Гъогу-патруль къулыкьум изэфэхьысыжъхэм къызэрагъэ-лъагъорэмкIэ, 2013-рэ илъэсым имэзих сабийхэр зыхэфэгъэхэ хуэгъэ-шIэгъэ 17 Адыгэ Республикэм игъогухэм къатехъухьагъ. А хуэгъэ-шIагъэхэр зыщыхьу-

гъэхэ уахтэхэм сабыи 6-р автомобилым пассажирэу исыгъ, нэбгыри 9-р лъэсрыкIуагъ, зы

нэбгырэр кушъхьэфачэм тесыгъ.

Зыныбжъ имыкьугъэхэм ящынэгъончъагъэ къэухъумэгъэным ыкIи илъэсыкIэ еджэгъоу къэблагъэрэм нахь фэхъазырынхэм, гъогурькIоным ишапхъэхэр агу къагъэкIыжъынхэм фэшI шышъхьэлум и 15-м къыщегъэжъагъэу Ioныгъом и 15-м нэс про-филактическэ Ioфтхьабзэу «КIэлэцIыкIухэм шъуафэсакъ» зыфилорэр Адыгеим щыкIошт.

Лъытэныгъэ зыфэтшырэ нытыхэр! Сабыир шъуигъусэу унэм шъукьызыкIыкIэ, шъуизекIуакIэ шъульпылэжъ, зыныбжъ имыкьугъэ кIэлэцIыкIум шъоры апэ щысэ зытырихышхэр, икIэлэгэгъэджэщтыр. Ащ пае гъогум сакъыныгъэ къызыщыхъужагъ, шапхъэу щылэхэр шъуукьохэу шъуикIэлэцIыкIу ешъу-мыгъэлъэгъу. Сабыим ипсауныгъэрэ ищыIэныгъэрэ анахь лъапIэ зэрэцымIэр зыщышъу-мыгъэгъуш.

ПIАТЫКЪО Ичрам.

Полицием иподполковник, апэрэ ротэм икомандир игуадз.

НыбжыыкIэ купхэмкIэ «зэхъожъышхы»

Адыгэхэр зыщыпсэухэрэ хэгъэгухэмрэ Адыгэ Республикэмрэ ныбжыыкIэ купхэмкIэ «зэхъожъышхы» зэрэрагъэжъагъэр игъо шъыпкъэу щыт. Сыда пIомэ ныбжыыкIэхэр нахьыбэрэ зэхыхъэхэ къэс нахь зэпэблагъэ мэхъух, хэгъэгъоу зыщыпсэухэрэм арылъ щылэкIэ-лсэу-кIэм щэгъуазэх, адыгабзэми нахь фэцагъэ мэхъух. Ащ фэдэу шышъхьэлум и 26-м къыщегъэжъагъэу Ioныгъом и 8-м нэс Тыркуем къыкIыгъэ ныбжыыкIэ куп Адыгеим щылэшт. Ахэм зэрэпэгъокIышхэм, зэрэзэрэ-щэштхэм афэгъэхьыгъагъ мы мазэм и 14-м ЗэхэцэкIо комитетым зэхэсыгъоу илагъэр.

Комитетым хэтых AP-м ныбжыыкIэ IoфхэмкIэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Татьяна Самохинар, AP-мкIэ МВД-м ипащэ игуадзэу Геннадий Березиныр, зеклономкIэ ыкIи курортхэмкIэ AP-м и Комитет итхьаматэу Къэлэшъэо Инвер, псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ми-

нистрэу Мэрэтыкьо Рустем, культурэмкIэ министрэу Къулэ Мыхьамэд, AP-м лъэпкъ IoфхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр, физическэ культурэмрэ спор-

тымрэкIэ Комитетым ипащэу Хьасэнэ Мурат ыкIи нэмыкIхэр.

Ахэр ыкIи нэмыкIхэу зэхэсыгъом къырагъэблэгъагъэхэр шъхьадж зыфэгъэзагъэм елбыхыгъэу ашIэшхым тегушылагъэх. НыбжыыкIэхэр къырацэкIыхэ зыхьукIэ ахэм ящынэгъончъагъэ лъыплъэщтыр, япсауныгъэ къэзухъумэщтыр, культурэм фэгъэхьыгъэ Ioфтхьабзэхэр зэхэзышхэщхэр ыкIи нэмыкI лъэныкьохэр зэкIэ къыщыдихэлъытагъэу Ioфтхьабзэхэм яплан зэхагъэуцагъ. Ащ къызэрэци-лорэмкIэ, шышъхьэлум и 26-м сыхьатыр 3-мэ адэжъ Тыркуем къыкIышт самолетыр Краснодар къэсышхт. Апэрэ мафэм ныбжыыкIэхэр Лъэпкъ музейм ащэштых, археологэу Тэу Аслъан ахэр Iукилэштых. ЕтIанэ

Мыекьуапэ къарагъэплъыхьашхт, къэлэ паркым ащэштых. Пчыхьэм сыхьатыр 20.00-м къыщегъэжъагъэу 22-м нэс адыгэ эстрадэм ижъогъо ныбжыыкIэхэм алукилэштых. ЯтIонэрэ мафэм модельер-конструкторэу СтIашъу Юрэ КъокIыпIэм щылэ лъэпкъхэм искусствэхэмкIэ музейм и Темыр-Кавказ къутамэу Мыекьуапэ дэтым щылу-кIэштых. Ащ ыуж Мыекьопэ къэралыгъо университетым ныбжыыкIэхэр щылэштых. Яцэнэрэ мафэм ахэр Мэфэхьаблэ ащэштых, етIанэ тхакIоу МэщбэшIэ Исхьакъ Iукилэштых, КIэрэщэ Тембот имузей кIоштых. Щэгъэгъоужым Кавказ заом хэ-кIодагъэхэм ясаугъэт арагъэлъэгъушхт. СурэтышIэу Бырсыр Абдулахь Iукилэштых. Мафэ къэс

охтэ гъэнэфагъэм тетэу адыгабзэр къэлуагъэхэм арагъэшIэшт.

Планым къызэрэдилъытэрэмкIэ, ныбжыыкIэхэр ГъукIэ Замудинэ Iукилэштых. Нэужым археологиемкIэ саугъэтхэм Теуцожь районым нэлуасэ защафашIышт. ЕтIанэ Мыекьуапэ икIынхэшъ, Гъозэрыплъэ кIоштых. Кавказ къэралыгъо биосфернэ заповедникир къарагъэлъэгъушхт.

Ащ тетэу мафэ къэс ныбжыыкIэхэм ашIэщтыр агъэнэфагъ, яуахтэ хьаулыеу амыгъэклономым зэхэцэкIохэр пылбыхьышхы.

Аужырэ мафэу Адыгеим зыщылэштхэр поселкэу Инэм ныбжыыкIэхэм щагъэкIошт. Къэ-шъокIо ансамблэу «Нэф» зыфилорэм хэтхэм ахэр алукилэштых. ЕтIанэ ащ икIыжъынхэшъ, Краснодар аэропортым еклопIэжышхышхы. Арышъ, ныбжыыкIэхэм республикэр яжэ!

СИХЪУ Гошнагъу.

Шыпкьэ, лофтхьабзэм тлэклу шлагъэу яшпыпкьэу тегушылэх. Анахъэу а лофыгъор кызыуцугъэр Ставрополь краим иеджаплэхэм ащыщ горэм пшэ-шъэжыеу хиджаб зытехуагъэу кьэклуагъэхэр урокым кызычлагъэкыхэр ары. (Ащ ехылаагъэу тэри кыххэтытэу хьугъэ). Ны-тыхэм еджаплэм ипашэ хэбзэнчъэу псэугъэу алуи прокуратурэм зэтхэхэм, лофым зыкыилэтыгъ, кьэралыгъо шалхъэ илэ хьугъэ, ны-ты кызырыкхэхэм кьащегъэжыагъэу хэгъэгум анахъ ипэцэххэхэм анэсыжъэу ащ тегушылаагъэх.

Сыдэу щытми, икыгъэ илээс еджэгъум икелухым еджаплэхэм

Клэлэеджаклохэр еджаплэм зэрэклоштхэ шыуашэхэр зыфэдэштхэм, ахэм якъыхэхын гъэмэфэ гъэпсэ-фыгъом еджаплэхэр ыуж итыгъэх. Урысыем ичылплэ пстэуми ар ащызэфэдэштэ, хьаумэ еджаплэ пэпчъ, клэлэеджакло пэпчъ яшлоигъоныгъэ кьыдалхытэштэ? Тихэгъэгу адрэ кышырахыжыэрэ лофтхьабзэу клосэ-жыыхэрэм афэдэ хьуштэ? Бэ непэ упчлэу кьэуцурэр.

Шыуашэхэр кыыхахыгъэх

хэушъафыкыгъэ шыуашэ ялэн зэрэфаем кыфэклауагъэх ыкли яшпыпкьэу а лофым пыхаагъэх. АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ иотдел ипашэу Оздэмыр Светланэ кызыретилауагъэмклэ, лофыгъор еджаплэхэм япашэхэм зэшлуахы. Шыуашэр зыфэдэн фаем

ехылаагъэу шапхьэхэр еджаплэ пэпчъ лэклагъэхьагъ. Шыуашэм ышъоштыр, зэрэдыгъэштыр кыххэхын фаер еджаплэм ипашэрэ ны-тыхэм якомитетрэ. Мыщклэ ны-тыхэм якомитет еджаплэм лэпылэгъушхо фэхъун фае. Ащ тетэуи ашыгъ. Ны-тыхэм язэлүклэхэм шыуашэхэм

ащатегушылаагъэх, кыыхахыгъэх. Еджаплэ пэпчъ фитыныгъэ илаагъэ ежъ зыфэе шыуашэр, ар зыдышт е зыщэрэ фирмэр кыыхахынуа. Еджаплэхэм ащыщхэм Ермэлхьаблэ ыкли Новосибирскэ ащылэ даплэхэр кыыхахыгъэх. Чыжъэу кырашчырэм ыуасэ зэрэхэхьощтым те-

гушысагъэти, ари ны-тыхэм ыкли еджаплэм ялофэу кыта-лаагъ. Ахэр Интернетым ехъэхэшь, зэрагашлэ уасэу шылэри, шыуашэхэр зыфэдэхэри. Мы лофымклэ еджаплэм пшээдэклыжэ зэрихьырэр гъэсэныгъэм фэгъэхыгъэ Закониклэм итхаагъ.

Ны-тыхэм ащыщхэр ащэфыштым ехьырэхышхэ, зыгорэклэ ащымыгъыми хьунэу кычлэклымэ, ахьщэр хьаулые мыхъуным пае. Ащ ипэгъоклэу министрствэм илофышлэ кыыхыгъэ-щыгъэ гъэсэныгъэм фэгъэхыгъэ Законом еджаплэ пэпчъ шлокл имылэу шыуашэ илэн фаеу кызырелорэр. Арышъ, а лъэныкъомклэ уехьырэхышхэнэу щытэп.

Адэ тхьапша шыуашэхэм ауасэр?

Уасэхэр зэтефыгъэх. Гушылэм пае, комплектуу пкыгыуабэ зыхахьэрэм — кымэфэ щыгыны, бжыхъэ-гъэтхэ щыгынхэри зыхэтхэм сомэ мини 5-м кыщегъэжыагъэу 6-м нэс ыуас. Ны-тыхэм кызыралауагъэмклэ, ащ фэдэ комплектым хэт пкыгыохэр зыхэшлыкыгъэ шэклыри дэгъу, зэрэдыгъэми уегъэра-

зэ. Гушылэм пае, республикэ гимназием щашэрэ шыуашэхэм ядэгъугъэ уигъэрэзэнэу щыт. Гуаулэ зыпымыт кылулэ щыгыныр (ныбалэр), кофтэ хьаагъэ, галстук ыкли ныбэлэ хьаагъэ зыхахьэрэр сомэ мини 4-клэ кьэпщэфын плэклышт. Нэмыкл пкыгыохэу мыщ щашэхэрэр хэбгахьохэмэ, уасэри нахьыбэ хьушт.

Мыекъуапэ игурыт еджаплэу N 2-м ныбалэмрэ клэпхынымрэ (е гъончэджым) кофтэ фыжэ апылэу щашыгъышт. Ащ хэхьэрэ пкыгыо пэпчъ сомэ 750-рэ ыуас. Ар лъаплэп, ау идэгъугъэ ымыгъэрэзэгъэхэр ны-тыхэм ахэтых. Кошхьэблэ районим иеджаплэхэм шыуашэр сомэ минищым ащехьурэп. Ащ ны-тыхэр егъэразэх. Арышъ, еджаплэ пэпчъ мы лофым хэкыплэ ежъ-ежыырэу кыфигъотыгъэу, етлупщыгъэу илээсыклэ еджэгъум зыфэгъэхьазыры.

СИХЪУ Гошнагъу.

Сурэтхэр лэшыны Аслан республикэ гимназием кышытырихыгъэх.

ЧЫПЛЭ ХЭДЗЫНХЭР

Зэнэкъокъуныгъэшхо ахэлъышт

Зы мафэм тефэу тыдэкли хэдзынхэр ащызэхэщэштхэу зыгъэнэфэрэ федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм ишапхьэхэм атегъэпсыкыгъэу, Урысые Федерацием ичылплэ пстэуми 2013-рэ илээсым лоныгъом и 8-м, ятлонэрэ тхьаумафэм, хэдзынхэр ащыклоштых. Субъектхэм яхэбзэгъэуцу кьулыкьухэм, чыплэ лыклэ кьулыкьухэм ядепутатхэу, хадзырэ лэнатлэ зезыгъэхэу зиплалэ икыхэрэм ачылплэ ихьаштхэр цыфхэм хадзыштых. Мы шыклэм тегъэпсыкыгъэу Адыгэ Республикэм икьалэхэм, ирайонхэм хэдзынхэр ащыклоштых. Кьалэу Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет хэтышт депутатхэм яхэдзынхэр зэхэщэгъэнхэм зэрэфэхьазырхэр зэдгъашлэ тшлоигъоу хэдзынхэмклэ чыплэ комисиим итхьаматэу Татьяна Ларином тылулаагъ.

Ащ кызырэтфилотагъэмклэ, мыгъэ апэрэу народнэ депутатхэм яхэдзынхэр Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм ыштэгъэ хэбзэгъэуцугъэм ыгъэнэфэрэ шэлхьаклэхэм, нэмыклэу кьэплон хьумэ, зэхэгъэклухьэгъэ шыклэм тегъэпсыкыгъэу зэхашэ. Ыпэклэ зы мандат зилэ хэдзыплэ кой 30-у Мыекъуапэ щызэхэщэгъэхэм атегъэпсыкыгъэу народнэ депутатхэр хадзыштыгъэхэмэ, джы мандат 30-р нэмыклэ шыклэм тетэу гошчыгъэ. Зы мандат зилэ кой 10-у зэхэщэгъэхэм депутат зырыз ыкли политическэ партиехэм кьагъэлэгъогъэ списокэхэм атегъэ-

псыкыгъэу зы хэдзыплэ кой зейклым илэ мандат 20-м партиехэм ялыклэхэр ащызэнэкъокъуштых. Зы мандат зилэ кой 10-м щызэнэкъокъуштыхэу кандидати 103-рэ хэдзэкло комисиим ытхыгъ. Ахэм ахэтых ежъ-ежыырэу зыкызыгъэлэгъуагъэхэри, хэдзэкло объединениехэм кьагъэлэгъуагъэхэри.

Хэдзынхэмклэ чыплэ комисиим итхьаматэу кызыралауагъэмклэ, политическэ партие 20 хэдзынхэм ахэлажъэ ыкли ахэм яспискэхэр атыгъэх. Ахэм зэклэмкли кандидат 353-рэ кьагъэлэгъуагъ. Политическэ партие пэпчъ хэдзынхэм ахэлэжъэгъэ хэдзаклохэм амакьэхэм япро-

центи 5-м кышымыклэу кыдыхыгъэным фэбэнэшт. А гунапкьэр зыубытыгъэхэр ары нылэп мандатхэр гошчыгъэнхэм хэлэжэн зылэклыштхэр. Ащ лъымылэсыгъэхэм хьаулыеу кын зэрагъэлэгъуагъэу кычлэклышт. Ежъхэми ар зыдашлэжыштын, ау акылачлэ ауплэклу, апсыхъэ ашлоигъоклэ энэгъуагъо.

Политическэ партиехэм яспискэхэу кьытагъэлэгъуагъэхэм ахэтхэм янахыбэм ыпэклэ ацлэ зэхэтхэу кыыхэкыгъэп. Къэшлэгъуае ахэм гъэдэлон лофшлэныр зэрэзэхэщэштыр ыкли хэдзаклохэр зылакьудынхэ зэралэгъышт шыклэр. Арэу щытми, ыпэклэ зыцлэ зэхамыхыгъэ партиехэм хэдзынхэм гъэхьагъэ кьащэгъэлэгъоныр кызышлогъэшлыгъуаеу щыт. Бэрэ зыцлэ зэхэтхыгъэу ыкли тызэс-жыгъэхэм ащыщых КПРФ-р, «Единэ Россиер», ЛДПР-р, «Справедливая Россия», «Патриоты России» зыфилохэрэр. Сыдэу щытми, хэдзаклохэм амакьэхэм япроценти 5-м нэсэу зыхыгъэхэр депутат мандатхэр гошчыгъэнхэм хэлажэхэзэ, политическэ партие пэпчъ макъэу ыхыгъэм тегъэпсыкыгъэу мандатхэр лүклэштых, нэужым партие клоцым ахэр щагошчыштых. Тэ кызырэтшлошпырэмклэ, пстэуми анахъ гъэшлэгъонэу щытыр депутат мандат 30-р кыдыхыгъэным нэбгырэ 456-рэ

зэрэхэлажыэрэр, ахэм азыфагу зэнэкъокъур пхьашэу щыклон зэрилэклыштыр ары.

— Хэбзэгъэуцугъэм зэригъэнафэрэм тетэу, затхыгъэхэ мафэм кышыулаагъэу зы мандат зилэ хэдзыплэ койхэм закышызыгъэлэгъогъэ кандидатхэми политическэ партиехэми жэрыло гъэдэлон лофшлэныр рагъэжэн фитых, — ело Татьяна Ларином. — Къэбарлыгъэлэс амалхэр агъэфедэхэзэ кандидатхэм ягъуагъэхэр хэдзаклохэм алаагъэлэсынхэ фитхэу хьугъэ шышхьэлум и 10-м. Ащ пае нахъ пасэу пхъэдзыр зэхэт-щэгъагъ. Гъэдэлон лофшлэнымклэ кызыфагъэфедэн алэклыштыр кьэлэ гъэзет закьор ары.

Хэдзынхэр зэрифэшъуашэм тетэу зэхэщэгъэнхэм зэрэфэхьазырхэм зыщыдгъэгъуазэзэ цыфхэм амакьэхэр зыщатыштхэ чыплэ пчъагъэу зэхашагъэм, ахэр кызышызылауахыгъэхэм, хэдзыплэхэм якомисиимхэр зэрэзэхэщэгъэхэм, нэмыклэхэм таклэупчлаагъ.

Тигушылэгъу кызыралауагъэмклэ, Мыекъуапэ хэдзыплэ 72-рэ щызэхэшаагъ. Ахэм ащыщхэу 69-р зэкларэ зэклоплэхэрэ уча-сткэх, 3-р цыфхэр плэлэ гъэнэфагъэклэ зыдэщылэнхэу хьухэрэм, нэмыклэу кьэплон хьумэ, сымэджэхэм ащызэхэщэгъэштых. Зэзэгъыныгъэ шыклэм тетэу дзэм кьулыкьэу щызы-хыхэрэр ежъхэр зыщыпсэу-хэрэ чыплэхэм хэдзынхэм аша-хэлэжэштых, хашыгъэу кьулыкьур зыхыхэрэр хэдзынхэм

ахэлэжээнхэу щытэп. Хэдзыплэхэм якомисиимхэм ахэтыштхэр илээситф плалэу ялэу бэмышлэу агъэнэфагъэх, апэрэу ахэр Мыекъуапэ ипашэ ихэдзынхэу щылаагъэхэм ахэлэжъа-гъэх, ялофшлэнклэ дэгъоу зыкьа-гъэлэгъуагъ. Арышъ, а лъэныкъомклэ зи гумэкыгъо щылэп. Япшэрылхэр ашлэх, лофшлэным фытегъэпсыхьагъэх, кын пымылэу хэдзаклохэм амакьэхэр тыгъэнхэр зэхашэн алэклышт. Хэдзыплэхэм янахыбэр кьалэм дэт еджаплэхэм ащызэхэщаагъэх, лофшлэплэ зэфэшхьафхэу Хьагъур Асфар зипэцэ «Мыекъопэхьалыгъуагъэжэ хьызмэтшлэпэм», Янэкъо Асхьад зипэцэ хьылэзэщэ автотпредприятием афэдэхэм, нэмыклэхэм ялэшхэтетхэр лэпылэгъу кьафэхьух, ыпклэ аламыхэу ахэм хэдзыплэхэр кьащызылауахы. Хэдзынхэм мэхьанэу ялэр зэклэми кьагурэлэш, пэцэ пстэуми яшлуагъэ кьагъакло. Клэклу кьэплон хьумэ, зэхэщаклохэр хэдзынхэм афэхьазырых.

Мыекъуапэ хэдзэкло мин 300 фэдиз щатхыгъ. Къэшлэгъуае пстэури хэдзыплэхэм аклоплэштхэми, чаныгъэ кызыфагъэфэзэ хэдзынхэм ахэлэжэштхэми. Арэу щытми, ухэлыхьухьэзэ кызыхэпхын плэклышт кан-дидатыбэмэ зыкьагъэлэгъуа-гъэш, хэти иеплыкыклэхэм ате-гъэпсыкыгъэу ымакьэ ытын ыпэклышт.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ХЭБЗЭГЪЭУЦУГЪЭХЭМ АГЪЭНЭФЭРЭ ШАПХЪЭХЭР

Цыфым иунэ римыгъэхъанхэ фит

Урысые Федерацием и Конституцие зэригъэнафэрэмкIэ, федеральнэ хэбзэгъэуцугъэм хъун зылъэкIыштэу къыдилътэхэрэмрэ хыкумым ышIыгъэ унашъомрэ хэбгъэкIыжхэмэ, бысымым иунэ хэт щыци римыгъэхъан фит.

Мыщ дэжым унэкIэ алы-тэхэрэри хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэх. Ахэм ахэхъэх цыфым иунэе чылъэ унэр, фэтэрыр, хьаклэхым е общежитием щыцэу зэрысыр, дачэр, садлэжыплэ унэр, бытовкэр, нэмыкI псэуалъэхэу цыфыр щыпсэуным тельытагъэхэр. Ахэм ахэхъэх мэшIоку гъогухэм, электричествэ рыкIуапIэхэм апэблагъэхэу, джащ фэдэу чычIэгъ байныгъэхэм алыхъухэрэм, шэкIоным апае узыщыпсэун плъэкIышт псэуалъэхэу агъэуцугъэхэри.

Зыщыпсэурэм хэт щыци римыгъэхъаным ифитыныгъэ зилэхэр бэджэнд зээгыныгъэм, наймэм, субарендэм, поднаймэм, ордерым, мылькэр зэриунаер къэзыгъэнэфэрэ свидетельствэм атэгъэпсыкIыгъэу зыщыпсэурэ унэр гъэфедэгъэным е иунаеу зэрэщытым яхьылIэгъэ документэмкIэ фитыныгъэ зилэр ары.

Унэм ихьагъэкIэ алытэрэм

бзэдэжэшIэгъэ шыкIэу ыгъэ-федагъэм мэхъанэ илэп. Унэм зэрихьагъэхэр зэлухыгъэ е шъэф шыкIэн ылъэкIышт, ащ щыпсэухэрэ е нэмыкI цыфхэр исынхэ е зи имысын ылъэкIышт, занкIэу ихъанхэ е фэ-шыкIэ гъэпсыгъэ техническэ амалхэр агъэфедэхэзэ ыкIоцI щыхъурэ-щышIэхэрэр зэрагъэшIэнхэ альэкIышт. А зэпс-тэур цыфым иунэ хэбзэн-чъэу ихьагъэхэкIэ альытэ.

Цыфым иунэ хымэхэр римыгъэхъанхэмкIэ фитыныгъэу илэр укъуагъэ хъурэп Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Полицием ехьылагъ» зыфилоу номерэу 3-ФЗ зытетэу 2011-рэ илэс-сым мзэае и 7-м къыдэкIыгъэм, Урысые Федерацием и Уголовнэ-процессуальнэ кодекс, нэмыкI федеральнэ хэбзэгъэуцугъэхэм яшапхъэхэм зэрагъэнафэрэм тетэу ащ емыупчIыжхэу иунэ зэрихьагъэхэр.

Гуцылэм пае, «Полицием ехьылагъ» зыфилоу хэбзэгъэуцугъэм ия 15-рэ статья зэригъэнафэрэмкIэ, Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэхэм агъэнэфэрэ шапхъэхэм атэгъэпсыкIыгъэу цыфым иунэ римыгъэхъанхэ зэрэфитыр укъуагъэ хъурэп полицием илофышIэхэр ащ иунэе унэ, организацие-хэм яунэхэм зэрарыхьагъэхэр, джащ фэдэу: цыфхэм ящылэныгъэ, ямылькэу къэухъумэгъэнхэ, обществом кыхэхъухъэрэ бырсырхэм, ошIэ-дэмышIэ иофыгъохэм апкъ къыкIэу цыфхэм ящынэгъончъагъэр мыукъогъэным; бзэдэжэшIагъэ зэрэхьагъэу зэгугафэхэрэр къэуытыгъэным; бзэдэжэшIагъэ зэрымыгъэхъэгъэным фэшI; тхьа-мыкIагъоу къэхъугъэм лъапсэу илэр зэгъэшIэгъэным апае

ифэшъошэ иофыгъохэр зэрэхъэхэ зыхъукIэ.

Административнэ гъэтIысыныр

Административнэ гъэтIысын зытыралъхъэгъэ цыфым фагъэнэфэрэ пIальэр ифэшъошэ чIыплэхэм зэрашхьырэ шыкIэр нахьыпэм Урысые Федерацием и Правительствэ ыштэгъэ унашъом ыгъэнафэщыгъэ. Джы а шыкIэр зэрихьокIыгъэ Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Административнэ гъэтIысыным ипIальэ зэрарагъэхьырэ шыкIэм ехьылагъ» зыфилоу номерэу 67-ФЗ зытетэу 2013-рэ илэссым мэпылфэгъум и 26-м къыдэкIыгъэм.

Административнэ гъэтIысын зытыралъхъагъэхэм пшъэдэкIыжыр зыцахьырэ чIыплэхэр, агъэпчынагъэм фитыныгъэу илэхэр, зыщалыгъ чIыплэм амалэу щырагъэгъотын фаехэр, нэмыкI лъэныкьохэр хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэх. Агъэпчынагъэм пшъэдэкIыжыр зыщыхьырэ чIыплэм шапхъэу цагъэфедэхэрэр КIоцI шапхъэхэм агъэнафэх.

Цыфым административнэ гъэтIысын тыралъхъагъэмэ, а пIальэр зэрежъагъэм ыкIи ар зыщалыгъ чIыплэм яхьылIэгъэ къэбархэр административнэ лъэтемытэу ащ илахьылхэм алыгъэлэсын фае. Шапхъэхэм зэрагъэнафэрэмкIэ, зыщалыгы-хэрэ чIыплэм агъэтIысынхэу ращэлIагъэхэр дактилоскопии ашIых, сурэт атырахы, къалы-хъух, япсауныгъэ ауплъэкIу ыкIи ищыкIагъэ хъумэ, емыуп-чIыжхэу санитарнэ укъэбзын рашIылIэ.

АгъэтIысыгъэхэм полицием илофышIэхэр ренэу альэплэх. Ащ пае агъэфедэнхэ альэкIышт аудио, видеотехникэр, электроннэ ыкIи нэмыкI амалхэр.

АгъэтIысыгъэхэм фитыныгъабэ ялэу хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэ: япчъагъэ хэти ыгъэнэ-фэн фимытэу, сыхъатитIум къы-

щымыкIэу очылхэм, 1 сыхъат пIальэ илэу илахьылхэм зэгъогъо аIукIэн фит; медицинэ Iэпылэгъу рамыгъэгъотын, посылкэ, передачэ рамытын фитхэп; мафэ къэс щэгъогъо агъэшхэн фае; мафэ къэс зы сыхъатым къыщымыкIэу къыкIухъан фит; чэщ-зымафэм такыкI 15-м къыщымыкIэу, ежыуасэ ытызэ, телефонкIэ адэгущылэн фит, джащ фэдэу нэмыкI фитыныгъэхэри илэх. АгъэтIысыгъэм техъон-кIэлъынхэр, зытетхэшт тхылыпIэ, хьакъу-шыкIухэр, зызэритхьакIышт, зызэрилъэкIышт пкыгъохэр Iэклагъэхъанхэ фае.

Джащ фэдэу хэбзэгъэуцугъэм хыкум ыкIи прокурор уплэкIунхэр ашIынхэ, ышхъэ фимытыр зыщалыгъ чIыплэм цыфым амалэу щырилэхэр уплэкIугъэнхэ гухэлъым фэшI Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Ашхъэ фимытхэр зыщалыгъэ чIыплэхэм цыфым фитыныгъэу илэхэр зэрашарагъэгъотыхэрэм иобщественнэ уплэкIун ехьылагъ» зыфилоу номерэу 76-ФЗ зытетэу 2008-рэ илэссым мэкъуогъум и 10-м къыдэкIыгъэм тегъэпсыкIыгъэу, общественнэ уплэкIу комиссиехэм, ахэм ахэтхэм уплэкIунхэр зэхэщэнхэ фитхэу ыпшъэкIэ зыцIэ къыщетIогъэ хэбзэгъэуцугъэм егъэнафэ.

Мы хэбзэгъэуцугъэм ыгъэ-нэфэрэ шапхъэхэм такытегущыIэгъэ тыгу къэдгъэкIыжымэ хъушт гъогурькIоным ишапхъэхэр зыукъогъэ водителъхэми, мысагъэу яIэм елпытыгъэу, административнэ гъэтIысын атыралъхъан альэкIыштэу нэмыкI хэбзэгъэуцугъэм зэригъэнафэрэр. Арыш, а шапхъэхэр къылымылэсыштхэу къызышIошIыхэрэм хэукъохэрэр къахэкIынхэ ылъэкIышт.

ПшъэдэкIыжыр егъэпхъашэ

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу номерэу 177-ФЗ зытетэу

2013-рэ илэссым бэдзэогъум и 2-м аштагъэм ыкIи а ма-зэм и 30-м кIуачIэ зилэ хъугъэм Урысые Федерацием административнэ хэбзэгъэуцугъэхэмкIэ и Кодекс ия 20.13-рэ статьяу «Агъэнэфэгъэ чIыплэхэм е амыгъэнэфэгъэ чIыплэхэм шапхъэхэр аукухъэхэзэ IашэкIэ зэрашьохэрэм ехьылагъ» зыфилоу зэхьокIыныгъэхэр фишIыгъэх.

КIатхыкIыжыгъэ статьям къызэрэщилорэмкIэ, агъэнэфэгъэ чIыплэхэм шапхъэхэр ыукъохэзэ IашэкIэ ащыуагъэм сомэ мини 3-м къыщыублагъэу 5-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхъэ ыкIи Iашэмрэ ащ игъуэсэ щэхэмрэ цыфым Iахьынхэ фитых.

Ащ нахъ пхъашэу агъэпсыгъ псэуплэхэм е амыгъэнэфэгъэ нэмыкI чIыплэхэм IашэкIэ ащыуагъэм пшъэдэкIыжъу рагъэхьырэр. Ащ фэдэ зекIуакIэ зезыхьагъэм сомэ мин 40-м къыщыублагъэу 50-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхъэ, Iашэри щэхэри Iахых е илэсэрэ ныкьорэм къыщыублагъэу илэсищым нэсырэ пIальэм Iашэ къыщэфын, щигъэ-лэын е къыщэфын ыкIи зэрихъан фимытэу агъэпщынэ.

Псэуплэхэм е амыгъэнэфэгъэ нэмыкI чIыплэхэм купэу зэхэтхэу ащыуагъэхэм е ешъуагъэу ащыуагъэм сомэ мин 50-м къыщыублагъэу 100-м нэсэу административнэ тазыр тыралъхъэ, Iашэри щэхэри Iахых е илэсищым къыкIоцI Iашэ къыщэфын ыкIи щигъэлэын е къыщэфын ыкIи зэрихъан фимытэу ашIэ.

Къэтымыложьми зэкIэми зэхыхыгъэщтын мы шапхъэхэр гъэнэфэгъэнхэм лъапсэ фэхьугъэр. Аужырэ лъэхъаным гупчэ телевидениемкIэ Iаджри къа-тыгъ Кавказым щыщ лъэпкьхэр Москва щыхъэхэу къызэрэхэкIыгъэм, ащ фэдэ зекIуакIэм къэлэдэхэр зэримыгъэразэхэрэм яхьылIэгъэ къэбархэр. Джы шапхъэхэм зэрагъэнафэрэмкIэ, нысэхэ джэгухэр хэгъэкIыхи, хьэхэм, къолэбзыухэм, нэмыкIхэм къуаджэхэм шхончкIэ ащыхъэу къызэрэхэкIыштхэри зыщагъэгъупшэн фаеу хъугъэ. Тыгуакоу къыокIугъэу, «сэгъэ-щынэ» плэзэ шхончымкIэ удэ-оагъэми, уагъэпщынэн альэкIышт. ЗэрэхъурэмкIэ, бгъэ-федэн уфимытмэ, уиунэ шхонч имыгъэлъыныр нахьышIу.

Зыгъэхъазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбий.

Псынклэу къаубытыгъэх

Адыгэ Республикэм хэгъэгу КIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ къызэритырэмкIэ, шышхъэлум и 5-м къыщегъэжьагъэу и 11-м нэс республикэм бзэдэжэшIэгъэ 78-рэ щызэрахьагъ. Ахэр — хъункIэн бзэдэжэшIагъэу 3, цыфым шъобж хьылъэхэр тырашагъэхэу 1, тыгъуагъэхэу 25-рэ, гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэдэжэшIэгъэ 14, машинэр рафыжъагъэу 3, экономикэм ылъэныкьокIэ бзэдэжэшIэгъэ 9, нэмыкIхэри. Республикэм щыпсэухэрэм гъогъуи 5-рэ наркотикхэр къахахыгъэх. БзэдэжэшIагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 74-рэ хэбзэухъумэкIоу къулыкъухэм агъэунафыгъ, зэхэ-фыгъэр процент 91-м ехъу.

БлэкIыгъэ тхьамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шIэгъи 8 къатехъухьагъэу гъогу-патруль къулыкъум ыгъэунафыгъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэкIодагъ, нэбгыри 8-мэ шъобжхэр атешагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кIэрысхэу водитель 63-рэ къаубытыгъ.

Къуаджэу Кошхьаблэ щыщ бзыл-фыгъэм итучанэу къутырэу Тамбовскэм дэтым амыгъэунафыгъэ бзэджа-

шIэхэр етыгъуагъэх. УФ-м хэгъэгу КIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ иотделэу Джэджэ районым щылэм мы бзэдэжэшIагъэр зехифынэу бзылфыгъэм зыфигъэзагъ.

Ащ къызэрилуагъэмкIэ, шышхъэлум и 4-м, чэщым, дэпкыр пхыраути бзэдэжэшIэхэр тучаным чIэхьагъэх ыкIи шъон пытэхэр, тугыныр, гъомылапхъэхэр чIатыгъукIыгъэх. Хъугъэ-шIагъэр къыз-

щыхъугъэ чIыплэм следственнэ-опера-тивнэ купыр псынклэу къэсыгъ. Уго-ловнэ лъыхъоным икъулыкъушIэхэмрэ полицием иучастковэ уполномоченнэ-хэмрэ зэхэщэгъэ Iофтхьабзэхэм яшIуа-гъэкIэ сыхъат заулэ тешIагъэу бзэ-джэшIагъэр зезыхьагъэу зэгугафэхэ-рэр агъэунафынхэ альэкIыгъ. Нэбгы-рищыри Джэджэ районым щыпсэухэу къычIэкIыгъ, илэс 15-м къыщегъэжьа-гъэу 25-м нэс аныбж. Мы мэфэ дэ-дэм кIэлэ ныбжыкIэхэр къаубытыгъэх, ашIагъэми ахэр еуцолэжыгъэх. Нэ-ужым яунэхэр къызалъыхъухэм, ту-чаным чIатыгъукIыгъэхэм ащыщхэр къарагъотэжыгъэх. Уголовнэ Иоф къы-зэлуахыгъ, зэхэфынхэр макIох.

Шышхъэлум и 10-м пчэдыжым сыхъатыр 4.00-м адэжэ Мыекъопэ къэлэ сымэдэжэщым илофышIэ УФ-м хэгъэгу КIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ и

Мыекъопэ отдел зыкъыфигъэзагъ. Ащ къызэрилуагъэмкIэ, тикъэлэ шхъалэ щыпсэу илэс 75-рэ зыныбж хъуль-фыгъэр сымэдэжэщым къащагъ. Пен-сионерым кьехъулагъэм медицинэм илофышIэхэр щигъэгъозагъэх. Мыекъуапэ иурам горэм зыныбж хэкIотэгъэ хъуль-фыгъэр рыкIозэ, амыгъэунафыгъэ бзэ-джашIэр къыкIахыи, ышхъэ къеуагъ ыкIи ахьщэрэ фэтэр IункIыбзэхэмрэ зэрылыгъэхэ Iальмэкьыр IэкиIтхыи, хэхьажыгъ.

Хъугъэ-шIагъэр къызыхъугъэ чIыплэм хэбзэухъумэкIоу къулыкъухэр къэсыгъэх, цыфэу ащ рыхьылагъэхэр къагъотыгъэх ыкIи ахэм яшIуагъэкIэ бзэдэжэшIэм ителпэу зыфэдэр агъэунафыгъ. Охъ-табэ темышIэу полицейскэхэм ащ ихьа-щыр хъульфыгъэр урамым тетэу альэ-гъугъ ыкIи ар къаубытыгъ. УплэкIунхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, мы хъуль-фыгъэр ары бзэдэжэшIагъэр зезыхьа-гъэр. Ар Джэджэ районым щыщ, илэс 34-рэ ыныбж. Мыщ епхыгъэу уголовнэ Иоф къызэлуахыгъ.

ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Къокыплэм щыпсэурэ лъэпкхэм яискусствэхэмкIэ Къэралыгъо музей и Темыр-Кавказ къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм «Каспий икьюшхь» ылоу къэгъэлъэгъон къыщызэлуахыгъ. Дагъыстан джырэ уахътэм иискусствэ ар фэгъэхьыгъ. Живописым, графикэм, сурэттехэм ялофшлагъэхэм, нэмыкI-хэм уяплъызэ уагъэгъуазэ.

ДАГЪЫСТАН ТЫГЪЭУ КЪЫТФЕПСЫ

Цыфыбэ къызэкIоллэгъэ зыхахьэр музей иди́ректорэу Кушъу Нэфсэт пэублэ гушылэ́кIэ къызэлуахыгъ. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевам къэгъэлъэгъоныр лъэпкъ зэфэшхьафхэм ямэфэкIышхомэ аригъэпшагъ. Искусствэм ишлуагъэкIэ Дагъыстан нахь дэгъоу зэдгъэшлэн зэрэтлэкIырэр, хьакIэу къытфэкIуагъэхэм яшэн-хабзэхэр сурэтхэм IупкIэу къызэралуатэрэр Н. Васильевам иеплъыкIэхэм къахигъэщыгъэх.

Адыгэ Республикэм исурэтышхэм я Союз итхьаматэу Хъуажь Рэмэзан Москва, Къыблэ шьолъырым, нэмыкIхэм ямузейхэм ащылагъ, къэгъэлъэгъонэу зеплъыгъэр макIэп. Зэфэхьысыжьхэр Р. Хъуажьым ышыхэзэ, Дагъыстан исурэтышхэм ежхэм яеу лъэгъо шхьаф искусствэм зэрэщыпхыращырэр шлукIэ афилъэгъугъ.

Сыда къэзыгъэбаирэр?

«Апэрэ Галереер» зыфилорэ къэгъэлъэгъоныр 1998-рэ илээсым къыщыублагъэу зэхашэ. Ащ илээтегъэуцэ юж опыту ялэ хъугъэр агъэфедзэ, Дагъыстан икультура ыкIи искусствэ зэхьокIыныгъэу афэхурэр къыдалытэзэ, узыгъэгъозэр зэхыхэхэр музейхэм, къэгъэлъэгъуапIэхэм ащырагъэкIокIых.

Джамия Дагировар «Апэрэ Галереер» иди́ректор, Дагъыстан культурэмкIэ изаслуженнэ IофышI, республикэм исурэтышхэм я Союз хэт. Ащ къызэрилуагъэмкIэ, къэгъэлъэгъоныр гошчыгъэу зэрэгъэлъэгъэм нахь узылэпещэ. БлэкIыгъэ уахътэмрэ непэрэ щылэ́кIэ-псэукIэмрэ уасэ афэпшыным фэшI тарихьым инэкIубгъохэм апэ зафэбгъэзэн фае.

Дагъыстан илъэпкхэм лIэшлэгъухэм къакоцI искусствэу ялэ хъугъэр къаухъумэ. Культурэ баеу ялэм лIэужхэр зэрэпхы. ХэдыкIыным, мыжъомрэ пхъэмрэ пкыгъохэр ахэшыкIыгъэнхэм, архитектурэм пыщагъэхэм, нэмыкIхэм тарихьым уахшэ. Ижырэ Iэпэщысэхэм непэ уасэу аратырэр зыгъэлъэгъырэр лъэпкыым ишэн-хабзэхэр къаухъумэхэзэ, непэрэ мафэм диштэу псэухэзэ, неущрэ щылакIэм къырыкIон

ылъэкIыштым егупшысэхэш ары.

Даргинхэм яхэдыкIыныхэм, агъэдэхэрэ искусствэм ешлушлэнхэ зэралэкIырэм уагъэгупшысэ. Мастэр, Iуданэр, шэкIыр къапштэхэ пшIоигъоу уахтэ къыуагъэкIу. Шьо зэфэшхьафхэр зэрагъэкIухэзэ зэрагъэфедэхэрэм кыхэпхырэр макIэп. ЛIэшлэгъухэр искусствэмкIэ нахь зеплэблагъэ ашIых. Данэм изакъоп лъэпкъ тарихьым ухэзыщэрэр. Республикэр къэзыуцухэрэ дунаим идэхагъэ, къушхьэхэр нэгум къыклагъэуцох. Архитектурэм уасэ фэпшызэ, пкыгъо цыкIу-шьокIухэу плътэхэрэм тарихь гупшысэр къапкырэкIы. Раисат Исмаиловым, Джавгарат Момаковым, Джамия Дагировым, нэмыкIхэм якъэгъэлъэгъонхэр «Апэрэ Галереер» илээс зэфэшхьафхэм щыкIуагъэх.

Сурэтхэр тезыхьхэрэм ялофшлагъэ къэзыгъэдахэрэр искусствэм купкIэу илэм лъылэсыхэ ашIоигъоу зэрэлъыхьохэрэр ары. Щамиль Гаджидаевым пшъашъэхэмрэ клэлэцIыкIухэмрэ атырихыгъэ сурэтхэр къыбдэгущыIэхэрэм фэдэх. Камил Чутуевым исурэтхэр чыпIабэм къащагъэлъэгъуагъэх. Компьютернэ графикэм имэхьани музейм щыолъэгъу. Дагъыстан пшъашъэхэм ясурэтхэр зэкIужьэу гъэлъэгъэх. Лъэпкъ шIэж гупшысэр зэрахэлъым, шэн-хабзэхэр къызэралуатэрэм къэгъэлъэгъоным псэ къыпегъа́кIэ, къегъэбаи.

Уахътэр къызэралуатэрэр

СурэтышI пэпчэ лъэпкъ гупшысэр зыдиIыгъэу искусствэм ухещэ, уахътэу къызытегушылэрэр гукIэ къытлэгъэлэсы шIоигъу. Фатима Гаджибековам бзылфыгъэ сурэтхэр ышIыгъэх, нэбгырэ пэпчэ иобраз къызэлуэхы. Василий Колесниковым ным исурэт къегъэлъагъо. Уянэ уфэзэщыгъэмэ, удэгущыIэ пшIоигъомэ езыгорэкIэ уеупчIыжыныу уфамэ, ным исурэт уеплъызэ гупшысэ макIэп шхъэм къыххэрэр. Галина Конопацкаям исурэт ижырэ лъэхъаным фэгъэхыгъэу плътэтэщтми, гъэшлэгъонэу гъэпсыгъэ. КIалэр шым тес, гъогу хьылъэхэр къызэринэкIыхэзэ пшъашъэр ехы.

Муса Гайворонскэм «Уахътэм иухъумакIу» ылоу сурэтэу ышIыгъэр гум къыгушылкIырэ къодыеп. Тыкъэзыуцухэрэ дунаим, бзылфыгъэр зэрэххэрэм, нэмыкIхэм къатегущыIэ. Бзылфыгъэм уахътэм хилъагъорэр, тарихьым иилъэххэр зэрипхыхэзэ, ихэдыкIыныгъэпсы.

ЕплъыкIэхэр

Адыгеим и Къэралыгъо шлухьафтын къызыфагъэшъошэгъэхэ сурэтышI-модельерэу СтIашу Юрэрэ сурэтышIэу ГьогунэкIэ Мухьарбийрэ къэгъэлъэгъоныр лъэшэу агу рихыгъэу къытIуагъ. Лъэпкъ гупшысэр IупкIэу сурэтышIхэм къалуатэу алытэ.

ШIэныгъэлэжхэу Шхьаплъэгъо ГьучIыпсэ, Сусана Маке-

ровам, сурэтышIэу Къуанэ Аслан, IофшIэным иветеранэу Ехъулэ Аспьанчэрые, Урысыем изаслуженнэ артистэу, Адыгеим инаро́днэ артистэу ПэрэныкIэ Чэтибэ, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофшIэшхоу Шхьаплъэгъо Къэсэй, Урысыем итхакIомэ я Союз хэтэу Хъурмэ Хъусенэ, музеем илофшIэу Сулейман Фатимэ, нэмыкIхэм Дагъыстан исурэтышIхэр яреспубликэр, хэгъэгъоу зыщыпсэухэрэм зэрэфэусэхэрэр, лъэпкъ искусствэр зэралэтырэр къытIуагъ.

— Илээс 20 хъугъэу Москва хэкум икIалэу Лыткарино сыщэпсэу, искусствэр сиклас, — къэлуатэ Анастасия Цмокаловым. — ХьакIэу силэхьылхэм адэжэ сыкъэкIуагъ. Музейм щыслэгъугъэр сщыгъупшэжыщтэп. Лъэпкъ культу́рэр сурэтышIхэм дахэу къагъэлъагъо. Сэ Москва е нэмыкI къэлэшхохэр къэсыубынхэм пае къаслорэп. Шьыпкхэр, сыгу илпыр гъэзетеджэмэ тэрэзэу зэхашыкIыныу сыфай. «Кавказ лъэпкъ нэгү зилэхэр» аIозэ гушылэ дысхэр, «дыджэу» гъэпсыгъэхэу къалоу бэрэ зэхэхы. Кавказ ис лъэпкхэр зыфэдэхэр ашIэнэу фаехэмэ, къэрэкIохы, мыщ фэдэ къэгъэлъэгъонхэм ярэплых. Искусствэм цыфхэр зэрэзэфыщэхэрэр залэгъукIэ, ягупшысакIэ зблахъушт.

Анастасия Цмокаловар сурэтышI-модельер цIэрылоу СтIашу Юрэ ышIыгъэ адыгэ шьуашэхэм, лъэпкъ тхыпхэхэм, мамырныгъэм игъэпэтын фэгъэхыгъэ Iэпэщысэхэм игуапэу яплъыгъ. Такыкь зауэ музейм щигъэкIон имурадэу къычIэхьэгъагъэми, сыхьатыр зэрэхъугъэр зыфэдызым зыщыгъэгъозэнэу фэгъахэп. ИшIэныгъэ хигъэхъуагъэу, игушхьэлэжыгъэ зыкIилэтыгъэу, Москва хэкум ыгъэзэжымэ къэбар гъэшлэгъонхэр къафилотэнхэм фэхьазырэу нэшлукIэ къытэплъыгъ...

Дагъыстан икъэгъэлъэгъонхэм республикэр нэгум къыклагъэуцэ, лъэпкхэр зэфашэх. Искусствэ баир тыгъэу къытфепсы, гупфэныгъэу къытхилъхэрэм тыкъегъэфабэ. Адыгэ Республикэм искусствэ ащ едгъапшэзэ, дунаим нахьышIоу зэрэщадгъэшлэщтым тегупшысэ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэр авторым къэгъэлъэгъоным къыщытырихыгъэх.

КЪУАДЖЭМ ИКІЭЛЭ ПІУГЪЭХЭР

Лфыгыэ зилэ пэпчэ исабыл сэнэхват дэгъу кыыхы шло-игъу. Ным исэнэхват пхъум кыыхы мэхъу, джащ фэд кьори. Нымрэ тымрэ ягухэл тырамыгъафэу ялфыгъэхэр зеклохэуи кыыхэкы. Зэклэ кызышежыэрэр унагъор ары. Ятэ лэжыэкло кызырыклоу кэ-тэджыгэмэ, ыкыуи ащ фэдэ хъоу маклэп тызэрэхылылэрэр. Ащ фэдэ цыф шлагъу зигугъу кэсшы сшоигъор.

Напцэкъо Махьмудэ къуаджэу Лахышыкыуэ кышыгыгъу. Кызырыхыуагъэр мэкъумэ-щышлэ унэгъошхоу чылэм дэ-сыгэмэ ашыгыгъу. Янэрэ ятэрэ сьд фэдэ лофшлэни алэ еклоу кыахыгъу, чылэм дахэклэ зигугъу ашлэу дэсыгъэхэм, щэгъэлаплэхэрэм ашыгыгъэх.

Махьмудэ ильэситлу нахь ыныбжыгъэп янэ янэрэ ятэрэ сьмаджэхэу кызылыгъэхэнэхэм. Янэ шынахыкыиц илагъ. Анахыжыгъэр Тьркубий, ащ кыкылыгъылоштыгъэхэр Къэхъунэрэ Муратрэ. Хэгъэгу ззошхор кызыежыэм чылэм апэ дэклыгъэхэм ахэтэу пый мэхъаджэм езаозэ, ззошхом хэ-клодагъ. Ыныбжыкыкы заом мыклонэу кьэнэгъагъ Къэхъунэ. Чылэм дэс полицайхэм ащ кынышхо рагъэлэгъугъ. Кіэлэ Іэтахъом цыхъэ фашыштыгъэп полицайхэм. Ар ежыи ешлэти, зашуйгъэбылыштыгъэ. Аужып-къэм унэм кымыхъажыэу темэн кьамылышхом чэщырэ хэсэу кыыхэкыштыгъэ. Сьдэу щытми, Къэхъунэ къаубыти, чылэм полицаймэ аужыкыгъэр кыгыотыжы, хатэм щигъэтылыжыгъу.

Махьмудэрэ янэу Рахьмэтрэ Къэзэныкыоежым мэклохыкыны-ты сьмаджэхэм адэжэ. Чылэм дэт еджаплэм щеджэ-нэу члахъэ Махьмудэ. Гурыт имыкыурэ еджаплэр кызыеухым, Едэпсыкыое гурыт еджаплэм иеджэн шылыгъэкылоагъ. Я 9-рэ классым ыуж еджакло

кыуагъэ Украинэм ит кьалэу Сталино (джы Донецк) зыфалоштыгъэм. Ащ псэолэшхэр кьэзыгъэхъазырхэрэ училищэу дэтым члахъэш, щеджэ. Пчы-хъэ еджаплэм клоэ, я 10-рэ классыр дэгъу дэдэклэ кьеу-хыжы. Ащ ыуж Пашковскэ мэкъумэщ техникумым члахъэ, ари дэгъу дэдэклэ кьеухы. Дзэ кьулыкыум клон фаеу иплалэ кьэсыш, Украинэм ит кьалэу Котовскэм ащэ. Мыщ дзэ

Цыфыр

зыгъэдахэрэр илофшлагъ

курсхэр кышеухыхэш, геодезист мэхъу. Етланэ Белоруссиэм икьэлэ шхьалэу Минскэ дэт дзэ частэу зыдашэрэм икомсомольскэ организациие исекретарэу агъэнафэ. Дзэ кьулыкыур дэгъоу зэрихырэм пачеиоджэ гупсэ отпуск кьагъагло, шуфэс пьсымэ янэ-ятэмэ частэу кьулыкыу зыщихырэм икомандование пчъагъэрэ кьафигъэхыгъ. Кьулыкыур дэгъоу зэрихырэм пачеиоджэ гупсэу кьыралэу, ищытхъу аригъалоу Махьмудэ дзэ кьулыкыур ильэсищэ кы-хы, кьэкложыгъ.

1965-рэ ильэсым кьалэу Краснодар дэт мэкъумэщ институтым члэхъэш, кьеухы экономическэ факультетыр экономист-бухгалтерэу. Институтыр кызыериухыгъэм лыпы-тэу лофшлэныр шырегъажэ Пэнэжыкыое совхозым экономист шхьалэу. Совхозым иэкономикэ зыкыгъэлэтыгъэным илахышлу зэрэхышхыагъэм осэшхо кыфаши, Москва дэт ВДНХ-м илофшлагъэхэр арагъэхы, хагъэунафыкырэ чыплэ

кышыратыгъ. 1975-рэ ильэсым совхозэу «Путь Ильича» зыфилоштыгъэм экономист шхьалэу илофшлэн шылыгъэкылоагъ. Ащ илофшлэнкы мы совхозми игугъу дахэклэ щаригъэшлыгъ. Совхозым ипроишводственнэ-финанс план игъом зэхэгъэу-цогъэным ыкыи ащ игъэцэклен чанэу зэрахэлажыштыгъэм пачеиоджэу зыкыгъэхыгъ.

1988-рэ ильэсым Напцэкъо Махьмудэ чэтэхъо фабрикэу «Теучежская» зыфилоштыгъэм илофшлэн шылыгъэкылоагъ бухгалтер шхьалэу.

Ны-тыхэм шылэныгъэ гъогоу зытырашагъэм рыгъуазэзэ, хэткли шыпкыэныгъэ хэлэу Махьмудэ кыыхыгъ. Сьдигъо гушылэгъу уфэхъугъэми, акыыл-гупшысэ зыхэлъ гушылэ шлагъохэр зыкырыпхынхэ ныбджэгъоу ар щыт. Илофшлэ, ицыфыгъэ, кьулайныгъэу хэ-лым яхъатыркыкы цыфхэм апы-тэзэ кыырыкыуагъ. Тьдэ зы-щэлажы, ипшъэрылхэр нахь

дэгъоу зэригъэцэклэштхэм пылыгъ. Ар шыпкыэныгъэ зилэ цыф, гуклэгъушхорэ шхьэлпы-тэжыныгъэрэ кызызбэкыхэрэ ныбджэгъу шлагъу.

— Узыпылэ лофым гуахъо хэбгъуатэу лоф пшлэмэ, — ело Махьмудэ, — цыфхэм уасэ кыпфашышт, уалытэшт.

Непи шылаклэм ар дэбакыо. Пенсием кыуагъэми, цыфхэм ыгукыи ышхъэкыи афэгумэкы, амалэу илэмкыи ишылагъэ арагъэкыи. Бэмэ яджэ. Истол узыфэе гъэзетхэр, журналхэр телых, джащ фэдэу тхылъ гъэшлэгонхэри икласэх.

— Непэ пьэшэу сигъэгумэ-кыу зы гукъао сил, — ело Махьмудэ. — Ар «адыгабзэкыкы кы-дэклырэ «Адыгэ макъэм» те-джэшъурэп» зэралорэр ары. Усыд адыга уиныдэльфыбзэкы кыдэклырэм уемыджэшъумэ? Шылагъа ащ фэдэ адыгэ тапэкы?

Синыбджэгъу илыуэ сэри зэхэсэшлыкы. Гъакъ кьедгъалоу, ау жэкыкы зы ятымылоу ащ фэдэхэм тызэралэклырэмкы зэкы-кыми пшъэдэклыжы тхын фаеу кыыттефэ.

Напцэкъо Махьмудэ адыгэлэ шыпкы. Ащ ильэс 44-м ищытхъу аригъалозэ зэрэлэжыагъэм пачеиоджэу «лофшлэным иветеран» зыфилорэ медалыр, джащ фэдэу щытхъу тхылъхэр кыфагъэшхо-шагъэх.

Лэжыэкло шлагъом унэгъо дахи ил. Ипшъэшэ нахыжыгъэу Саидэ Пшызэ медицинскэ институ-тыр кылухыгъ, врач-терапевтэу лоф ешлэ, унагъо илэу мэпсэу, мэлэжэ. Пшъэшытлурэ зы клэлэрэ илэх. Икылау Аскэр Пшызэ мэкъу-мэщ институтыр кылухыгъ, бухгалтерэу чэтэхъо фабрикэу «Теучежская» зыфилорэм ильэс пчъагъэрэ лоф шлагъ, джы пред-приниматель хъугъэ, унэгъо дахэ

илэу мэлэжэ, пшъэшытлурэ шыауитлурэ илэх.

Напцэкъо Махьмудэ ильфы-гъэхэм шылэныгъэм чыплэ дахэ щаубытыгъ. Ящытхъу арагъало, зыхэт коллективхэм ащалытэх, сьда плэмэ лофшлэныр шлу апы-гъоу тым ахэр ыплугъэх. Шы-лэныгъэм ыпалэсэ лофшлэныр арау зэрилытэрэр Махьмудэ ильфы-гъэхэм ахылышхо ыпэкыгъ.

— Непэ гушылагъоу силэр, — ело Махьмудэ, — сикъо-рылфыхэр арых. Синэплэгъу ахэр итыхэ зыхыкыкы, кынэу сплъэгъугъэр зэкы мэклодыжы. «Тат» алоу кысаджэхэмэ, сшлэзэ сщиз кысыхэхъо.

Шышхыэлум и 6-м лэжыэкло чаным ыныбжы ильэс 73-рэ хъугъэ. Напцэкъо Махьмудэ псауныгъэ пытэ илэу, ибын-унагъо дэтхъэжыэу исабылэжым ашхыагъ джыри бэрэ итынэу сьфэлэло. Гъэшлэ кыхъэ Тхъэм кыуыет, синыбджэгъу!

ХьОДЭ Сэфэр.

лофшлэным иветеран.

Сурэтым итыр: **Напцэкъо Махьмудэ икьорылыфхэм ахэс.**

Къыдагъэкырэм
хагъахъо

Зэфэхысыжыэу шылэхэм кызырагъэлэагъорэмкы, рес-публикэм игъомылапхъэш ыкыи икыдэгъэкыжынын промышленность аужырэ ильэсхэм хэхъ-ныгъэхэр ешых. Ахэр зыфэ-дэхэр нафэ къашы мы ильэ-сым имэзых лофшлагъэу щыра-лэхэм афэхъугъэ клэуххэм. Народнэ хьызмэтым а лъэныкыом-кы икызымэтшлалэхэм ильэ-сым ишылэ-мэкъуогъу мазэ-хэм продукцие зэфэхъафэу къыдагъэкыи лугъэкыгъэр ты-зыхэт уахътэм шылэ уасэхэмкы кьэлэтыагъэмэ, сомэ миллиар-ди 6,5-м кьэхъу. 2012-рэ ильэ-сым ащ фэдэ иуахътэ елы-тыгъэмэ, кьуаеу, щэм хэшлы-кыгъэхэ нэмыкы гъомылапхъэу, кьэкыхэрэм ахыхыгъэ дагъэу, лэшлу-лушлоу, консервэу, мине-ральнэ псэу, пивэу, комбикор-мэу къыдагъэкыгъэ пчъагъэр нахыбэ хъугъэ.

Анахь хэпшыкылау зыкыдэ-гъэкыи хэхъуагъэхэр щэм хашыкырэ гъомылапхъэ зэфэхъафхэр арых. 2013-рэ ильэ-сым иапэрэ мэхиз кыкылоццэу гъомылапхъэ зыхашыкы-гъэр тонн мин 50-м ехъукы нахыб. Ащ фэдэ продукциеу мэхизым лугъэкыгъэ сомэ миллиард 1,3-рэ зыуасэ. А уахътэм кыкылоццэу кьое зэфэхъафэу тонн мин 5,1-рэ, щэхэкы нэмыкы гъомылапхъэу тонн мин 10,9-рэ къыдагъэ-кыгъ.

Апэрэ ильэсныкыом тыгъэ-гъазэм хэшлыкыгъэ дагъэу къашыгъэр тонн мин 16-м рес-публикэм шынагъэсыгъ, ар апэрэ ильэсым ащ фэдэ иуахъ-тэ кыдагъэкыгъагъэм проценти 8,7-кы нахыб. Шылэ-мэкъуогъу мазэхэм кьаглоццэу пивэу къашыгъэм, ыпэрэ ильэсым ащ фэдэ иуахътэ кыдагъэкыгъа-

гъэм елытыгъэмэ, процент 75,4-кы хэхъоныгъэ ышлэ, зэкы кыдагъэкыгъэм ипчъагъэ де-калитрэ мин 713,5-м нэсыгъ.

Республикэм иконсервышл предприятияхэм мэхизым кы-клоццэу пхъэшхъэ-мышхъэхэмрэ хэтэрыклэхэм ахашыкыгъэр консерв условнэ банкэ мил-лион 20-м кьэхъугъ. Ащкы хэхъоныгъэу мыгъэ ашыгъэр проценти 2,6-рэ.

Пхъэшхъэ-мышхъэу ыкыи хэтэрыклэу кьахыжыгъэм проценти 70-м ехъур клэлэцы-кыумэ ящыкыгъэ гъомылапхъэм пэлухыагъ. Ащ даклоу респу-бликэм гъэхъагъэ хэлэу щэгъэцакы зигугъу кьэтшыгъэ продукциер гъэуцыхалэхэм адагъэштыхыагъэу ар зэрагъэ-федэн альэкышты уахътэр нахь кыхъэ шыгъэныр. Ащ фэдэу мы ильэсым иапэрэ мэхиз кыкылоццэу агъэхъазырыгъэр тонн мин 6-м ехъу, ар гъэрекло ащ фэдэ уахътэм агъэхъазы-рыгъагъэм процент 16,2-кы нахыб.

Адыгеим мэкъу-мэщымкыи и Министерствэ гъомылапхъэш ыкыи кыдэгъэкыжынын промышленностьымкыи иотдел илофы-шлэхэм зэрэхъагъэунафыкы-рэмкы, тыкызтегушылэрэ лъэ-ныкыомкыи ащ фэдэ хэхъоныгъэ-хэр шылэхэм, хылыгъум икыи-дэгъэкынкыи апэрэ ильэсны-кыом лофшлагъэу зэшлуахыгъэ-хэм уагъэразэрэп. Ащ фэгъэ-зэгъэ предприятияхэм 2013-рэ ильэсым иапэрэ ильэсныкыо хылыгъу зэфэхъафэу кьагъэ-жыагъэр, тапэрэ ильэсым ащ фэдэ иуахътэ елытыгъэмэ, процент 19-кы нахь макы. Зигу-гъу кьэтшырэ уахътэм кыкылоццэу ащ фэдэ гъомылапхъэу рес-публикэм кышагъэхъазырыгъэр тонн мин 5,7-рэ. Кызыралор-рэмкы, ащ фэдэ шыкылагъэм анахъу фэзышагъэхэр тигъу-нэгъу Краснодар крайм хы-лыгъу кышызыгъажыэхэрэр нэкьокыогъу пхъашэу зэрылэхэр, ахэм тиреспубликэ хылыгъоу щылуагъэкырэр нахыбэ зэ-рэхъу эпытырэр ары.

Мыекыопэ шагубзыгъу ком-бинатыр икырыклэу зэрэзэты-рагъэпсыхыжырэм кыхэкылау чэтылым икьэхыжынын шы-

зэпагъэун фаеу хъугъэ. Ары кызыыхэкыгъэр республикэм шагубзылуэу кышахыжыгъэр нахь макы хъуныр.

Хэпшыкылау мыгъэ зыхэхъуа-гъэхэм ащыц лэшлу-лушлу зэфэхъафхэм якыдэгъэкыи. Мы ильэсым ишылэ-мэкъуогъу мазэхэм кьаглоццэу ащ фэдэу къашыгъэр тонн мин 8,9-рэ, а пчъагъэр гъэрекло ащ фэдэ иуахътэ кыдагъэкыгъагъэм фэди 1,9-кы нахыб. Джащ фэдэу мы ильэсым имэзых ком-бикормэу республикэм кыша-шыгъэри тонн мин 154,8-м лыкылахыагъ.

Специалистхэм зэрэхъагъэуна-фыкырэмкыи, тызыхэт ильэ-сым иапэрэ ильэсныкыо гъэхъа-гъэу ашыгъэхэу кыхэдгъэщы-гъэхэм анахь кьэкулаплэ афэ-хъугъэхэр лофшлэныр нахышлоу зэрэзэхъагъэр, кыдагъэкырэ продукцием идэгъугъэ зэрэхъа-гъэхъагъэр ары. Ащ даклоу къашырэ продукцие лъэпкы-хэр нахыбэ зэрэхъугъэхэм цыфхэр нахь егъэразэх.

**ЛІАХЪУСЭЖЬ
Хьаджэрэтыбый.**

Лэшлэгъухэм ащыжъынчышт

Адыгэ орэдыр шэпхэ хэыхгэм итэу кэлогъэным лъапсэ фэзышыгъэ композиторэу, Адыгэ Республикэм игимн иорэдышъо зыусыгъэу, Урысыемрэ Адыгеимрэ янароднэ артистэу Тхабысымэ Умар кытхэтыгъэмэ, непэ ыныбжы илээс 94-рэ хъуштыгъэ. Адыгэ лэпкъым щыщэу ащ иорэд кымылуагъэу хэта артист цэрыло хъугъэр?

Упчлэм иджэуап бэрэ тылымыху Тхабысымэ Умар ыусыгъэ орэдхэм гуклэ зафэдгъэзагъ. Илээс 20-клэ узэклэлэбэжымэ, Мыекыуапэ кышыхауыгъэ тхылъэу «Тыгъэм орэд фэсэлэ» зыфилорэм композиторым итворчествэ келуатэ. Апэрэ нэклубгъохэм кышыублагъэу орэдхэм ахэлъ гушылэмэ уяджэзэ, анахъ дэгъур кыахэбгъэщын умылэклэу гупшысэхэм узэлъаштэ. Ар лэашэу бгъэшлэгъонэу щытэп, щылэныгъэм фэусэгъэ композиторхэр джары тыгу кызырэкыжынынхэ фаер.

Гьогогъуитло кьэхъугъ

Тхабысымэ Умар имэфэкл ехуэлэу гушылэгъу тызэрэфэхъугъагъэр гум икыжырэп. Хэгъэгу зеошхом зэрэхэлэжыагъэр кылуатэзэ, ищылэныгъэ кызырыкылоу зэрэщымытыгъэм тыщигъэгозэгъагъ. Тидзэхэр Берлин нэсыгъэхэу фашистхэр зэкляфэщтыгъэх. Щэгынхэм яшуй макъэ тхаблэмэр кылуыгъаоштыгъэ. Топыщэхэр апашхъэ кышыоштыгъэх. Офицерэу У. Тхабысымэм дзэкъллхэр зылышэхэзэ, машлом илыгъэ хэхъагъэх. Топыщэм икытафэ адыгэ дзэкъллым кызытефэм, лъыр клэчызэ кызытэхэтысхъагъ. Игъусэхэм фэхыгъэу кыахыхуи, кыщанагъ.

Медицинэм илофышлэ пшъашэхэр зэуаплэм итхэу улагъэхэр луахыжыхэзэ, Умарэ фэхыгъэхэм кыахыжыгъ, ыгу кызырэтеорэр агъэуэфыгъ. Госпи-

талым ащи, врач лэпэласэхэр келэзагъэх. Нарт шъаор кызынэхъэжым, аккордеоныр ыпашхъэ зэрэщытыр ылэгъугъ.

Генералым иаккордеон

... У. Тхабысымэм дзэкъллхэм орэд кыафилуу генералым зэхыхыгъ. Щэгыныр зыпхырыкыгъэ гитарэмклэ орэдым дежыуштыгъ. Генералыр Умарэ кьедэлуйи, орэдыр мэкъэ дахэкклэ зэригъэжынынхэр хигъэуэфыкыгъ, музыкальнэ лэмэ-псымэу илэр зэрэмыдэгъур кырилуагъ. Умарэ генералым гушылэгъу зыфэхум, пщынэу ылыгъыгъэр заом зэрэхэклодагъэм щигъэгъозагъ. Пщынэ кыгытынэу генералым офицерэу У. Тхабысымэр кыгъэгугъагъ.

Хылыгъэу зэрэулагъэр, ипсауныгъэ зыпкъ иуцожыным джыри зэрэпэчыжыэр Умарэ щыгъупшагъэхэм фэдэу, медицинэм илофышлэмэ зашлуыгъэбыллызэ, орэдышъохэр дзэкъллхэм апае кыыригъаоштыгъэх. Ахэм чэфыгъэ ахилхъэ шлогъоу пщынэр зэрэзэкыштырэм гушлуагъо хигъуатэщтыгъ...

Пщынаор, орэдылор мэусэ

Мэкъэ лэтыгъэу илэм едэу хэрэр хигъэщэтыкыхэу бэрэ кыхэкыштыгъ. Мафэ горэм Адыгеим итхэкло цэрылоу Кларэщэ Тембот У. Тхабысымэм луклагъ. Орэдылоу, пщынаоу зэрэщытым адакылоу, Умарэ орэдхэр ыусынхэ

зэрилэкыштыр Кларэщэ Тембот игупшысэхэм кыахыгъэщызэ, зэфэхысыжыгъэ гъэшлэгъонхэр ышыгъэх.

Кларэщэ Тембот гушылэм кышыуцугъэп, зэхэщэн лофыгъохэр лыгъэкылоагъэх. Орэд дэгъу хушт усэхэр Жэнэ Кырымызэ зэритыхэрэм ар щыгъозагъ. Т. Кларэщэ Къ. Жанэм зеушыим ыуж поэтымрэ композитор цэрыло хуштымрэ зэлукагъэхыкы Жэнэ Кырымызэ иусэхэм атехыгъэу апэрэ орэдхэр Умарэ ытхыгъэх.

Ныбджэгъуныгъэм, шульэгъум, нэмыкыхэм афэгъэхыгъэ орэдхэр цыфмэ шлэхэу алылэсыштыгъэх. Кошбэе Пщымафэ кызырилэжыштыгъэу, Тхабысымэ Умарэ орэдым хэлъ гушылэмэ сыдыгъуи мэхъэнэ ин аритыштыгъ. Усэкклэ тхыгъэ гупшысэмрэ орэд хушт усэмрэ лэашэу зэрэзэтекыхэрэр Тхабысымэм кыхыгъэщыштыгъ.

Тамэ язытыгъэр

Шъэожъ Розэрэ Тхабысымэ Умарэрэ лоф зэдашлэмэ орэд гъэшлэгъоныбэ цыфмэ зэрэзэхыхыштым Кларэщэ Тембот бэшагъэу гу лытэгъагъ. Тхаблор, композиторыр, орэдылор. Ахэр арых орэдым щылэныгъэ езытырэр.

— «О унитл» зыфилорэ орэдым тамэ кыситыгъэу сэлъытэ, — ело Адыгеим инароднэ

артисткэу Шъэожъ Розэ. — Илэсищэ нахъ орэд кэсымылуагъэу Урысыем изаслуженнэ артисткэ сызэрэхъугъэм фэшл Умарэ сыфэраз. «О унитл» «Синанер», нэмыкыхэр кыкылэлыкылауагъэх.

— Орэдыр кызыфапторэм зытеплэтыкы хуштэп, — игупшысэхэр Шъэожъ Розэ лыгъэкылауатэх. — Орэд кызыфапторэм уогуэу, жы кызырищэрэр зэхэпхэу кызышыбгъэхъун фае. Тиныбжыкыгъум искусствэм тызэрэхэтыгъэр непэ шуклэ сыгу кэсэгъэкыжы.

— Фэдз кышыхыгъэ Тхабысымэ Умарэ июбилей пчыкызэхыхэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние щысещэгъагъ, — келуатэ Урысыем изаслуженнэ артисткэу, Адыгеим инароднэ артисткэу Нэхэе Тэмэрэ. — Цыф гъэшлэгъонэу ащ хэлэжыгъагъэхэр непи сынэгу клэтых. Ащ фэдэ зэхыхэхэм искусствэм имэхъанэ нахъ дэгъоу кыащэлагъо, цыфыр аплу. Умарэ фэдэ композиторэу илэсишъэм кыкылоцл кьэхурэр бэл.

Иорэдхэр жы мыхъухэу У. Тхабысымэр илофшлагъэкклэ кытхэт. Адыгэ Республикэм искусствэхэмклэ иколледж ащ ыцлэклэ еджагъэх. Аужырэ илэсэхэм зычлэсыгъэ унэу Мыекыуапэ дэтым мыжъобгъу кышыфызэлуахыгъ, иорэдхэр тиконцертхэм ащэжынынхы.

ШАХМАТХЭР

Зыхыгъэр зэлъашлэ

Шахмат псынклэхэмклэ Мыекыуапэ изэлухыгъэ зэнэкъокъу Адыгэ Республикэм истадион щыкылауагъ. Мэфитлум кыкылоцл нэбгырэ 19 хагъэуэфыкырэ апэрэ чыпнышым якыдэхын фэбэнагъ. Шахмат зыщешлэхэр клуб зэтэгъэпсыхъагъэм спортым пыщагъэхэр кьэкулауагъэх, зэлуклэгъухэм алыпплагъэх.

Юрий Мешалкин
Николай Удовиченкэр.

Зэнэкъокъум исудья шъхалэу Евгений Погребнойм изэфэхысыжыхэр зэкълэми ашлогъэшлэгъоныгъэх. Ешлэкуи 4-мэ очко пчыгъэу рагъэкъугъэр зэфэдиз — 6,5-рэ. Хагъэуэфыкырэ чыплэхэр зыхыгъэхэр гъэуэфыгъэнхэм фэшл нэбгырэ пэпч иешлэккы кыдалытагъ. Нахъ чанэу зыкэзыгъэлъэгъуагъэхэм зэкълэлыкылоу ацлэхэр кыралуагъэх.

Николай Удовиченкэм апэрэ чыплэр фагъэшшоагъ. Юрий Мешалкиныр ятлонэрэ, Виктор Кашлевыр яцэнэрэ хъугъэх. Николай Удовиченкэр Адыгеим щызэлъа-

шлэ, гьогогъуи 7 тиреспубликэ ичемпион хъугъэ, Мыекыуапэ изэнэкъокъухэм апэрэ чыплэр гьогогъу 15-м кышымыкылоу кыахыдихыгъ.

Мыекыуапэ иадминистрация физкультурэмклэ ыкы спортымклэ икомитет зэхыщэгъэ зэнэкъокъур дэгъоу кылауагъ. Анахыжыуи, анахыкыкыуи хэлэжыагъэхэм, нэмыкыкышым шухъафтынхэр афашыгъэх. Анахыкыкыуи Максим Тихоновыр Москва кыкылыгъ, очкоуи ащ ригъэкъугъ. Хэгъэгу зеошхом иветеранэу В. Бабищевыр зэнэкъокъум зэрэхэлэжыагъэр шуклэ фальэгъугъ.

ФУТБОЛ. УРЫСИЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

«Волгарь» — «Зэкъошныгъ»

Мыекыопэ футбол командэу «Зэкъошныгъэм» изичэзыу ешлэгъу кьалэу Астрахань щыкылоцт. Ятлонэрэ купым яцэнэрэ чыплэр щызылыгъ командэу «Волгарь» зыфилорэм тифутболистхэр дешлэщтых.

Зэлуклэгъур шышхъэлум и 17-м Астрахань щызэхашэщт. «Зэкъошныгъэм» футболисти 3 клэу кырагъэблэгъагъ, тикомандэ ешлэккы дэгъу кыгыэлъэгъонэу тегъэгугъэ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкы кыдэзыгъэкырэ:
Адыгэ Республикэм лэпкъ лофхэмклэ, лэпкъ кьэралхэм ащыпсэурэ тилэпкыгъэхэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкы кьэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

**Редактор
шъхалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШЛЭКЪО
Саид**

**Редактор
шъхалэм
игуадзэр —
пшъэдэкыжы
зыхырэ
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хъусен**

**Редакциер
зыдэшылэр:
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкыжы зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru**

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысыне Федерацием хэутын лофхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкы зэлъы-лэсыкы амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлоу-шланл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхауыгъэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекыуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчыагъэр
4133
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2865**

Хэутынм узщыкытхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыкытхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00